

Motion till riksdagen 2021/22:3368

av Viktor Wärnick m.fl. (M)

En mediepolitik för mångfald

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mediestödet behöver reformeras för att bli enklare, stödja den digitala transformationen och motverka bidragsmanipulation samt för att bli mer av ett omställningsstöd för branschen än ett permanent stöd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att olika typer av styrande krav, såsom det i motionen nämnda etikkravet, inte bör få ställas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkra femdagars postdistribution där pressen inte har egen produktion, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att helt avskaffa moms på tidningar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den nuvarande insamlingen av returpapper genom kommunernas försorg fungerar väl och inte bör ersättas med ett system som ålägger ett större ansvar på dagspressen för returpappershanteringen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas hur staten kan ta över kostnaden för infrastruktur för marksänd radio över hela landet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kraven för att sända kommersiell radio bör ses över inför nästa tillståndsperiod och att tillståndsperioderna för analog och digital kommersiell radio bör synkroniseras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en funktionell uppdelning av Telia och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en ny public service-utredning med uppdrag att utreda en ny tillstånds- och budgetprocess inför tillståndsperioden 2026–2033 och vidare och tillkännager detta för regeringen.

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inom ramen för en ny tillstånds- och budgetprocess bör olika anslagsnivåer, och därmed också nivån på public service-skatten, prövas utifrån underlag som programbolagen själva tar fram, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att public service-skatten årligen bör balanseras så att det inte byggs upp ett för stort överskott på det s.k. rundradiokontot, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda public service-skattens tekniska utformning och dess negativa marginaleffekter på jobb och tillväxt samt återkomma med eventuella förslag på justeringar och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör göra en översyn av styrelsetillsättningen i Förvaltningsstiftelsen för att ytterligare stärka oberoendet för public service och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att public service-bolagen i sin verksamhet på webben ska undvika att skada förutsättningarna för dagspressen samt att allt material som produceras av bolagen och som de äger rättigheterna till bör vara tillgängligt för pressen utan kostnad, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utrymmet för SVT att ta emot sponsringsintäkter i samband med bl.a. sportevenemang bör ses över och stramas upp ytterligare och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att UR bör avvecklas som särskilt bolag och dess verksamhet och uppdrag överförs till SVT och SR, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska följa upp sändningstillståndens krav på saklighet och opartiskhet i public service genom att utveckla granskningsnämndens uppdrag och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att granskningsnämndens granskning av anmälda program bör kompletteras med helhetsgranskningar som bör göras av politiskt fristående och vetenskapligt förankrade aktörer och beställas av antingen granskningsnämnden eller programbolagen själva, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att frågan om public service-bolagen ska kunna åläggas sanktionsavgifter för överträdelser av kravet på opartiskhet och saklighet i sändningstillståndet bör utredas och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av ett starkt försvar mot påverkan och att det brådskar med att de nya myndigheterna för psykologiskt försvar och cybersäkerhet kommer till stånd och blir fullt verksamma, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja medvetna och kritiska konsumenter med en större öppenhet kring hur sociala nätverk fungerar, hur de styrs och favoriserar vissa budskap och att internationella regleringar av sociala medier bör ha en sådan inriktning snarare än att beskatta eller hämma teknologisk utveckling och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en digital inre marknad inom EU förutsätter att skyddet för immateriella tillgångar liksom

villkoren för att träffa upphovsrättsliga avtal harmoniseras och tillkännager detta för regeringen.

23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheterna för enskilda att få förtal och förolämpningar på webben rättsligt prövade bör stärkas och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Medier är en fundamental del av vårt samhälle. Det är genom dem vi får vår världsbild och formar våra uppfattningar. I demokratier skapar de det gemensamma offentliga rum där demokratin utspelas. Informationen sprids, medborgarna kan ta ställning, maktutövningen granskas och inflytande, ansvarstagande och samlad klokskap säkras. I diktaturerna är de redskapet för att hålla medborgarna i schack genom indoktrinering, men också genom att ovisshet och okunskap upprätthålls. Och i allt högre grad har mediernas möjligheter uppmärksamats av mörka krafter som ett effektivt sätt att bedriva desinformationskrig i syfte att slå split och splittring och därmed underminera öppna samhällen. Om medieverkkligheten förändras fundamentalt, måste även mediepolitiken prövas. Politiken kan inte nöja sig med att önska sig tillbaka till en verklighet som inte längre finns eller låtsas som litet har hänt, när så mycket har förändrats. Därför behövs en ny mediepolitik för 2020-talet, med mångfald som ledstjärna.

Fria och oberoende medier

Fria och oberoende medier av hög kvalitet spelar en helt avgörande roll för det demokratiska samhällets utveckling – genom att granska, ifrågasätta, fördjupa och belysa. Det är också ett av de bästa motmedlen mot företeelser såsom ”fake news”, tillsammans med en skola som ställer tydliga kunskapskrav och ger verktyg för kritiskt tänkande. Mediepolitikens centrala uppgift är att skapa förutsättningar för ett brett spektrum av medier som kan verka självständigt, på olika nivåer och i olika format.

Tryck- och yttrandefrihet

Den fria åsiktsbildningen är grunden för Sveriges demokratiska styrelseskick. Tryck- och yttrandefriheten är i sin tur förutsättningar för fri åsiktsbildning. Det är därför av stor vikt att mediepolitiken har en tydlig koppling till hur tryck- och yttrandefriheten fungerar, inte bara konstitutionellt, utan också i praktiken. Staten har ett självklart ansvar för att förebygga samt stoppa hot och våld som riktas mot dem som nyttjar dessa friheter.

JMG och Journalistförbundet har genomfört en undersökning av utsattheten bland journalister i Sverige under 2019. Rapporten visar, liksom de senaste fyra åren, att 30 procent av de tillfrågade journalisterna har utsatts för hot, våld eller trakasserier. Det är allvarligt. Rapporten visar också att av de journalister som utsatts hade mer än en fjärdedel undvikit att bevaka ett visst ämne eller en viss fråga. Med andra ord finns en oro-väckande tendens till självcensur. Staten får inte agera långsamt och passivt inför denna hotbild, utan måste vidta åtgärder för att försvara tryck- och yttrandefriheten. Det är ett steg i rätt riktning att regeringen sommaren 2017 till slut antog en handlingsplan mot

hat och hot mot journalister, förtroendevalda och konstnärer. Detta arbete måste nu fortgå med kraft, och om nödvändigt ska ytterligare åtgärder vidtas.

Press- och mediestödet

Dagspressen har varit en krisbransch ända sedan 1950-talet. I decennier har det också funnits ett statligt presstödet. Branschens struktur är sådan att en stor del av kostnaderna – för exempelvis redaktion och distribution – är fasta och relativt oberoende av upplaga och spridning, medan intäkterna i form av annonser och prenumerationer är rörliga.

Det gjorde att presstödet i begynnelsen var inriktat på att främja mångfalden genom att stödja andra-tidningarna i områden där det fanns en lönsam och ledande dominant som tog merparten av annonskakan. De pressade andratidningarna är idag i stor utsträckning borta, och nu handlar mediestödet i sina olika former snarare om att rädda den dagspress som fortfarande finns kvar och som i stort sett finns konsoliderad i ett halv-dussin mediehus. 60 år av presstödet har sannolikt fördröjt utslagningen av tidningar, men på inget sätt stoppat den. I längden kan inga offentliga stöd förhindra en utveckling som drivs av förändringar i teknologi och konsumentbeteende.

Samtidigt blir utmaningarna för dagspressen allt fler och större. Antalet hushåll som håller sig med papperstidning sjunker trendmässigt, vilket gör att kostnaderna för distribution och redaktion ska bäras av färre. Annonssintäkterna sjunker också, inte minst till följd av att en allt större del av annonsinvesteringar går till sökmotorer och sociala medier.

Annonsernas andel av tidningarnas intäkter har nu sjunkit till omkring 30 procent och förväntas ytterligare halveras under de närmaste åren. Samtidigt måste pressen investera i digitala plattformar och hitta modeller för att ta betalt för sitt innehåll. Även detta är en utmaning i ett läge när nyheter blivit en gratisvara och utgifterna för strömmade film- och musiktjänster, spel och digital underhållning tar en allt större del av hushållens mediebudget.

Dagspressen genomgår med andra ord en dubbel transformation samtidigt. Dels transformationen från print till digitalt och dels från annonsfinansiering till läsarfinansiering.

Om dagspressen lyckas att återuppfinna sig själv i denna nya verklighet så kommer den att ha gått från att vara en bransch som producerar text och bild på papper och där huvudentäkten kommer från annonsörer vilka vill nå tidningens läsekrets, till en som producerar innehåll i huvudsak på en digital plattform och där merparten av intäkterna kommer från läsarna.

Den förändringen är betydligt mer genomgripande än bara en digitalisering, eftersom det också betyder en annan affärslogik. Det viktigaste kapitalet går från att vara en läsekrets tillräckligt stor och attraktiv för att locka annonsörer till att vara ett redaktionellt material tillräckligt unikt och attraktivt för att vara värt att betala för. Innovativa tidningshus har också visat prov på hur nya möjligheter kan utvecklas ur tidningsdistribution och kännedom om läsarnas digitala beteende.

Om förvandlingen inte lyckas, kommer vi mycket snart bara ha en spillra av dagspress kvar och den som finns kvar kommer att ha lägre kvalitet än förr, med mindre redaktioner och mindre av unikt och egenproducerat redaktionellt material.

Den politiska frågan kring dagspressens dramatiska utmaningar är huruvida det finns tillräckliga skäl för att skattebetalarna ska fortsätta stödja dagspressen med ett mediestöd? Svaret på den frågan följer i sin tur av svaret på två följdfrågor: För det första,

fyller dagspressen en roll för samhället tillräckligt stor och viktig för att motivera att skattebetalarnas pengar ska spenderas?

Dagspressen är fortfarande den viktigaste arenan för det offentliga samtalet och granskningen av samhället och maktutövningen, nationellt och än mer så lokalt. På kommunal nivå står dagspressen, där den finns, ofta för den enda från kommunen fristående, organiserade lokala nyhetsförmedlingen.

Dagspressen kan förmedla djup, sammanhang och översikt som inget annat medium fullt kan ersätta. Även om titlarna och ägarna blir färre och redaktionerna mindre så erbjuder den fortfarande en större mångfald av perspektiv och åsikter än andra medier. Pressen är dessutom, till skillnad från algoritmstyrda sociala medier, en öppen och mer transparent arena, där alla kan få del av samma information och samma budskap vid samma tidpunkt.

Alla dessa dagspressens egenskaper är fundamentala för det öppna samhället och en väl fungerande demokrati. Även om förändringarna går snabbt i medievärlden så går det inte idag att se något annat medium eller någon annan struktur som fullgott kan ersätta dagspressen i dessa avseenden.

Men att dagspressen fyller en viktig funktion för samhället i stort räcker inte, den måste också göra det för sin publik. Det hjälper inte att politikerna tycker det är viktigt med tidningar om inte läsarna gör det.

Därför måste, för det andra, det också finnas ett rimligt hopp om att den roll dagspressen spelar även av dess kunder och läsare upplevs som tillräckligt angelägen för att de ska vara beredda att betala vad det kostar. Annars kommer pressen att ha spelat ut sin roll och förtvina, alldeles oavsett vilka mediestöd som finns.

Även om lönsamheten är pressad och utmaningarna är stora, så finns det också positiva tecken på att transformationen kan lyckas och att det är möjligt att producera dagspressjournalistik med lönsamhet. Flera tidningshus har visat exempel på att det går att utveckla digitala produkter av hög kvalitet, att ta betalt för redaktionellt material, sälja digitala prenumerationer och att utveckla sin affärsmodell.

Moderaternas slutsats blir därför att det finns hopp om en framtid för en finansiellt självständig dagspress. Men omställningen till nya förutsättningar och utvecklingen av nya affärsmodeller är dyr och svår. Och eftersom dagspressen fortsatt har så stor betydelse för demokratin och det öppna samhällets funktion, så är ett mediestöd under tiden motiverat, på en nivå som sannolikt är högre än idag.

De statliga och parlamentariska utredningar som hanterat mediestödsfrågor under 2000-talet har i många stycken väl beskrivit dagspressens nya omvärldsvillkor. Men de har inte levererat sådana genomgripande reformer av mediestödet som de nya förutsättningarna motiverar. De förändringar som har gjorts har i princip legat inom de ramar som har gällt sedan 1970-talet. Men nu måste det handla om en rejäl reform, som är anpassad till dagens och framtidens samhälle och mediesituation.

Att utforma ett mediestöd som stödjer rätt saker på rätt sätt är dock en grannlaga uppgift. Ett mediestöd har, i likhet med alla offentliga bidrag, den effekten att det styr beteenden mot bidragsmaximering. Målet måste därför vara att ett mediestöd ska vara stöd för omställning och inte leda till en konserverande bidragsförsörjning av något kunderna inte längre vill betala för. Ett mediestöd ska inte incentivera bidragsanpassning framför strukturförändring, stillastående framför innovation eller kommersiella misslyckanden framför framgång. Och inte minst ska det stödja de kommersiella förutsättningarna, men inte styra redaktionella och publicistiska inriktningar.

Mediestödet i dess olika utformningar sedan det infördes saknar inte dåliga exempel i dessa avseenden, tidningar som har lagt kraft på att se till att utgivningsort, titlar, och artikellängd maximerar bidrag, snarare än utveckla en mer bärkraftig produkt.

Ett annat slags dåligt exempel i mediestödets historia har satts av regeringen i det särskilda och tillfälliga stöd till dagspressen som införts under coronakrisen, där ett särskilt ”etikkrav” införts som grund för stöd. Detta innebär att utöver de spelregler som lagen föreskriver och den självreglering som mediebranschen utövar genom etiska regler och Medieombudsmannen, ska det finnas en statlig etisk överprövning. Det i sin tur innebär att staten tar sig en rätt att styra över det tryckta ordet utöver vad som regleras i lag och därmed har en röd linje i statsmaktens relation till medierna överträtts.

I det ordinarie mediestödet på sammanlagt drygt 700 mkr ingår distributionsstödet till stöd för samdistribution av papperstidningar, innovations- och utvecklingsstödet till investeringar i digital transformation och det s.k. vita-fläckar-stödet till lokalredaktioner på tidningslösa orter. Alla dessa har rimliga motiv och relativt små negativa sidoeffekter. Däremot kan Postnords ambition att reducera postutdelningen innebära ett hot mot pressens möjligheter till distribution. För att säkra tidningsdistributionen bör därför, om Postnord överger femdagarsutdelningen, en särskild upphandling av postdistribution av dagspressen göras av staten, likt den modell som med gott resultat har införts i Norge.

Den stora delen av mediestödet utgörs dock av driftsstödet till ett 70-tal tidningar. Det stödet är i sin nuvarande utformning svåröverskådligt, främjar inte direkt omställningsarbetet.

Vi moderater anser att driftsstödet därför bör göras om så att det är teknikneutralt och primärt premierar det som är dagspressens viktiga bidrag – journalistisk originalproduktion. Det innebär att stödet ska förutsätta en viss storlek och spridning, men därutöver bör baseras på lönekostnaden för redaktionell personal. I princip bör detta innebära att motsvarande arbetsgivaravgifterna för redaktionell personal återförs till tidningarna.

Vi moderater anser att nivån på driftsstödet också bör höjas, samtidigt som det binds i en flerårsperiod för att därefter prövas. Detta för att skapa bättre planeringsförutsättningar samtidigt som det är en markering av att syftet inte är att statligt stöd till dagspressen ska vara för evigt. Vi förordar också att det utreds huruvida förutsättningar finns för att momsens på nyhetsmedier helt avskaffas.

Framtiden för privat radio och tv

Den kommersiella radion och tv:n

Alla hushåll har idag tillgång till fler tv-kanaler och radiostationer än någonsin. Samtidigt har tekniska förutsättningar, branschkonvergens och förändrad affärslogik förändrat landskapet och förutsättningarna.

Den kommersiella radion har inneburit möjlighet att välja mellan olika epoker av populärmusik snarare än en mångfald av åsikter, perspektiv och program. Försöken att starta ”alternativa P1” stupade tidigt på höga kostnader och liten publik. Skälen till detta är flera. Den privata radiobranschen har blivit alltmer finansiellt pressad, till följd av den samlade effekten av höga avgifter för sändningstillstånd och kostnader för sändningsinfrastruktur, krympande annonsmarknader och tillkomsten av Spotify och andra strömmade tjänster för tal och musik. Idag är existensen av radio förutom SR i hela

landet hotad, eftersom stationerna inte klarar att i längden finansiera sin sändningsinfrastruktur utanför de stora befolkningsområdena.

Det senaste tillståndsbeslutet för att sända kommersiell analog radio visar på svårigheter att uppnå mångfald med dagens ordning. Sedan 2017 finns tre nationella och 35 regionala eller lokala tillstånd i 21 sändningsområden. Tillstånden gäller till och med den 31 juli 2026. När det gäller kommersiell digital radio har totalt 21 nationella respektive fyra regionala eller lokala tillstånd beviljats. Totalt betalades ca 1,3 miljarder kronor för tillstånden, som innehas i huvudsak av två större aktörer på marknaden.

Staten varken kan eller ska ändra på de strukturella och teknologiska förändringar som gör att den ”trådbundna” radion får det tuffare. Däremot är det rimligt att staten inte ytterligare förstärker den utvecklingen. En rikstäckande infrastruktur för radio bör vara ett nationellt och statligt ansvar, oavsett om den nyttjas av SR eller kommersiella aktörer. Radiobranschen bör ges så tydliga och långsiktiga villkor som möjligt. Det finns dessutom anledning att se över de krav som uppställs för att få ett tillstånd att sända kommersiell radio. Idag ges exempelvis endast programföretag som har finansiella och tekniska muskler att sända under hela tillståndsperioden – dvs. 8 år – tillstånd. Vidare uppställs relativt omfattande krav på hur stor del av befolkningen som ska nås.

Ett ökat statligt ansvar och en lägre ribba för att få ett tillstånd skulle medföra att den kommersiella radion får ett större andrum, för att utveckla nya former och affärsmodeller utan att överge delar av landet.

Driften av kommersiell radio bör också underlättas på andra sätt. Kommersiell radio kan idag, som angetts, vara av två olika typer: analog respektive digital radio. För att bedriva dessa sändningar behövs tillstånd från Myndigheten för press, radio och tv (MPRT).

Idag skiljer sig dock tillståndsgivningen mellan analoga och digitala sändningar. Tillstånden för digital kommersiell radio löper ut 2022 medan tillstånden för analog kommersiell radio löper ut 2026. För att radioföretagen ska få bättre förutsättningar att utveckla sin verksamhet bör tillståndsperioderna för analog och digital kommersiell radio synkroniseras. MPRT har lagt fram ett sådant förslag till regeringen som bör genomföras.

Den svenska tv-marknaden domineras idag av fyra större aktörer: Sveriges Television (SVT1, SVT2, SVT24, Barnkanalen, Kunskapskanalen), Nordic Entertainment Group (TV3, TV6, TV8, TV10), TV4-gruppen (TV4, Sjuan, TV12) och Discovery Networks Sweden (Kanal 5, Kanal 9, Kanal 11). Parallellt med att den genomsnittliga tittartiden saktar går ned för vanlig tv ökar tittartiden för webb-tv (onlinevideo). Utvecklingen bekräftas av att tv-kanalernas olika playtjänster (exempelvis SVT Play och TV4 Play) sedan 2019 gått om det traditionella tv-tittandet bland internetanvändarna 16-plus år.

Tittandet på strömmade videotjänster har också ökat väsentligt under senare år. Utvecklingen skapar naturligtvis nya utmaningar på tv-marknaden som framförallt aktörerna själva behöver möta för att kunna överleva. Vi ser flera goda exempel på teknikutveckling och nya tjänster som drivs av konsumenternas efterfrågan på moderna digitala lösningar – vilket i grunden är mycket positivt. I en tid då den tekniska utvecklingen går snabbt och nya affärsmodeller behöver tas fram är det extra viktigt att branschens spelregler är förutsebara och långsiktiga. Regeringen har därvid ett stort ansvar för att se över lagstiftning och övriga regelverk på området så att de är teknikneutrala och inte i övrigt sätter hinder i vägen för den snabba utvecklingen.

TV4

TV4 har alltsedan starten 1990, och efter att ha fått tillstånd att börja sända över marknätet 1992, haft en särställning inom tv-branschen i Sverige. Idén med att TV4 skulle få rollen som ett ”alternativt public service-bolag” har dock förfelats genom att TV4 förvärvats av Telia och därmed får staten som huvudägare.

Staten är i särklass största ägare i Telia Company. Det finns skäl att anföra mot att svenska staten är ägare i ett kommersiellt telekomföretag. Men, det finns också starka skäl för ägandet för att på så sätt säkra statens tillgång till säkra kommunikationer. I praktiken talar vi om att säkra de kommunikationsbehov som staten har i bland annat Försvarmakten och Regeringskansliet. Efter ett beslut i riksdagen om att överväga minskat statligt ägande i Telia Company gjordes en omfattande analys av vad ett minskat statligt ägande skulle innebära. Däremot har ingen analys gjorts om en så kallad funktionell uppdelning av verksamheten – nät och innehållstjänster i två olika delar. Moderaterna vill att sådan analys ska göras för att se ifall det går att ta bort statens medverkan på telekommarknaden.

Public service

En ny tillståndsprocess

Regering och riksdag styr public service genom sändningstillstånd. Där bestäms, genom politiska beslut, ramarna för programbolagens verksamhet, men inom dessa ramar har programbolagen full integritet att själva utforma sin verksamhet och bedriva sitt journalistiska arbete.

För att i ännu högre grad än idag förena dessa båda ambitioner vill vi moderater se en ny budget- och beredningsprocess, där regering och riksdag fortsatt styr genom sändningstillstånden men där det också inför varje beslut om nytt sändningstillstånd åläggs programbolagen att ta fram förslag på olika prioriteringar och anslagsnivåer.

Vi moderater ser framför oss att programbolagen inför kommande tillståndsprocesser själva bör göra en prioritering av sina olika programområden. De bör vidare få i uppgift att redovisa en framtida verksamhet i åtminstone två alternativa anslagsperspektiv – ett nollalternativ som utgår från dagens anslagsnivåer, och ett alternativ som utgår från en reducerad anslagsnivå. Detta är ägnat att ge politiken underlag för välinformerade beslut, utan att politiken går in i själva programverksamheten.

Dessa processer kan också få vägledning av formuleringar som redan idag finns i sändningstillstånden. Där sägs t.ex. att det är särskilt viktigt att SVT och SR ”slår vakt om programområden som är betydelsefulla för allmänintresset”. Vidare sägs att programverksamheten ska utmärkas av ”hög kvalitet”. Detta är nyckelbegrepp som skulle vinna på att definieras tydligare. Samtidigt säger det sig självt att all journalistik och alla program inte kan vara public service i kvalitativ bemärkelse, bara för att det görs av SR eller SVT. En tillståndsprocess bör kort sagt inledas med en utveckling och precisering av vad ”radio och tv i allmänhetens tjänst” bör ha för betydelse i ett nytt medielandskap, och prioriteringar och alternativ sedan diskuteras med den utgångspunkten.

Om detta ska fungera bygger det på att de olika länkarna i kedjan fram till riksdagsbeslut hänger ihop tidsmässigt. Rätt turordning är att först definiera uppdraget för public service, och sedan bestämma anslagen – under alla omständigheter måste dessa båda frågor beredas i ett sammanhang. Det har brustit i tidigare tillståndsprocesser.

Det är inte minst kritiskt att bolagens redovisning av de olika anslagsalternativen kommer tidigt i processen, innan regeringen fattar beslut om direktiv till de utredningar som normalt föregår ett nytt sändningstillstånd.

Finansieringen

Public service har stora resurser och en privilegierad ställning genom att deras intäkter är reglerade, förutsägbara och oberoende av marknadens förändringar under anslagsperioden. Att en sådan ställning innebär risker för dålig resursanvändning är lika självklart som skattebetalarnas legitima intresse av att skattemedel används effektivt. Den granskning av anslagsanvändningen som sker av granskningsnämnden är kritisk för insyn och kontroll, och bör snarast förstärkas.

Det förekommer bl.a. reklamfinansiering av public service i flera länder, som regel i kombination med licens- eller skattemedel. Vi moderater menar att sådana hybridlösningar bör avvisas för svenskt vidkommande. Public service-företagen bör helt enkelt inte ges rätt att konkurrera kommersiellt med annons- eller betalfinansieringar inom vissa tjänster, såsom playkanaler och webbtjänster. Detta hänger ihop med vår uppfattning att det övergripande mediepolitiska målet bör vara en mediemarknad präglad av mångfald.

För det första skulle en sådan möjlighet för public service-bolagen riskera att förstärka drivkrafterna att söka det kommersiellt framgångsrika framför det utbud som har tydlig public service-karaktär – det skulle äventyra det egna uppdraget. För det andra skulle det riskera att ge public service-företagen en orimligt gynnad ställning gentemot andramediaktörer såsom dagspressen och kommersiell radio och tv, om de fick tillgång till både säker offentlig finansiering och stora kommersiella möjligheter. Public service ska stå oberoende från såväl politisk som kommersiell påverkan. En grundprincip i sändningstillstånden är därför att programföretagen inte får sända reklam och sådana sponsrade program där sponsorbidraget har tillfallit programföretagen direkt. Trots detta finns ett undantag för SVT att sponsring får förekomma vid högst 20 evenemang per år. Detta för att SVT ska kunna sända attraktiva sportevenemang som förutsätter sponsring. Att SVT får sända 20 sponsrade evenemang per år kan tyckas rimligt, men i realiteten innebär det betydligt mer. Varje evenemang kan innehålla ett större antal enskilda sändningar. Detta är i grunden ett problem. Att man i en sändning täcker över varumärken på kläder och skyltar för att i nästa mata ut uttalade sponsringsinslag riskerar att skada bolagets trovärdighet och rimmar illa med kravet om kommersiellt oberoende.

Vidare kan konstateras att skatteinbetalningarna till public service inte står i direkt korrelation till riksdagens anslagsbeslut. Därför bör public service-skatten årligen balanseras så att det inte byggs upp ett för stort överskott på det så kallade rundradio-kontot, vilket skulle innebära att medborgarna betalar högre skatt än nödvändigt.

Public service-skattens tekniska utformning bör också utvärderas. Det är avgörande för Sverige att det lönar sig bättre att arbeta och att fler kommer i jobb, och om public service-skattens negativa marginaleffekter bidrar till att hindra detta så måste det självfallet åtgärdas. Regeringen bör utreda skattens eventuella negativa inverkan på arbetsmarknadens funktionssätt och återkomma till riksdagen med eventuella förslag på justeringar.

Förvaltningsstiftelsen

Public service-bolagen ägs av Förvaltningsstiftelsen för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB. Huvuduppgiften för styrelsen i Förvaltningsstiftelsen är att utse styrelserna i programföretagen, med undantag av vd och arbetstagarrepresentanter. Stiftelsens styrelse tar också ställning till programföretagens årsredovisningar och beslutar om ansvarsfrihet för företagens styrelseledamöter och vd:ar.

Moderaterna var drivande när förvaltningsstiftelsen skapades för att öka distansen till politiken och främja oberoendet för radio och tv i allmänhetens tjänst. Stiftelsen leds av en styrelse som består av en ordförande och tolv andra ledamöter, och ordföranden är politiskt oberoende. Det är regeringen som utser ledamöterna i stiftelsen på förslag av riksdagens partier, för att stiftelsen ska ha en parlamentarisk förankring. För att ytterligare främja verksamhetens självständighet från statsmakterna beslutade riksdagen år 2018 att tjänstgörande riksdagsledamöter inte får vara ledamöter i förvaltningsstiftelsen, vilket får anses helt rimligt.

I debatten om förvaltningsstiftelsens funktion förekommer dock fortfarande åsikter om att den så kallade parlamentariska förankringen, som fortsatt finns i och med riksdagspartiernas nomineringar till styrelsen, är problematisk. Sådana tveksamheter om stiftelsens påverkan på public service-bolagens verksamhet är skadlig för legitimiteten och förtroendet för radio och tv i allmänhetens tjänst som sådant. Vi moderater ser gärna att ytterligare avpolitiserings av förvaltningsstiftelsen sker för att stärka oberoendet för public service, och därför bör riksdagen ge regeringen till känna att göra en sådan översyn.

Kraftsamla runt SVT och SR

I debatten framförs ibland förslaget att, i likhet med många andra länder, slå samman de tre public service-bolagen till ett. Förhoppningen är att en sådan åtgärd medför synergi- och effektivitetsvinster, både administrativt och genom att radio och tv, i likhet med vad som görs i t ex Norge, kan samproduceras.

Sådana synergier kan finnas. Samtidigt är radio och tv olika medier, tekniskt men också till sin karaktär, där radion har lägre produktionskostnader medan den rörliga bilden har sina stora fördelar i upplevelsen och i underhållning. Det är inte heller så att utvecklingen går mot att branscherna konvergerar. Tvärtom, med tillkomsten av poddar å ena sidan och nya format och plattformar för rörliga medier å andra sidan, så utvecklas de båda medierna i sina egna riktningar.

Till detta kommer att det från såväl oberoende- som mångfaldssynpunkt har ett egenvärde med olika nyhetsredaktioner och två olika företagsledning som inom ramen för sina uppdrag väljer sina tilltal och gör sina egna utbuds- och nyhetsvärderingar.

Moderaternas utgångspunkt är därför att fördelarna överväger med att SR och SVT förblir skilda bolag. Däremot är UR en annan varelse, där uppdraget är att tillgodose behovet av utbildande och folkbildande innehåll i både radio och rörliga medier. Vi har svårt att se att det finns övertygande principiella skäl för att detta uppdrag förutsätter ett särskilt bolag separerat från SR och SVT. Här finns rimligen synergi- och effektivitetsvinster att hämta, varför vi förordar att UR avvecklas som eget bolag och att verksamheten liksom uppdraget överförs till SR och SVT.

Kravet på saklighet och opartiskhet

I ett fritt och öppet samhälle ska statsmakterna inte ställa krav eller på annat sätt påverka innehållet i fria medier. De ska inte granska och kontrollera vad som skrivs eller yttras inom de ramar som ges av våra grundlagar.

Detta gäller förstås i grund och botten även för public service-medier, samtidigt som den offentliga finansieringen och det särskilda uppdraget gör att kravbilderna är annorlunda för public service jämfört med andra medier.

Tydligast blir detta i kravet på saklighet och opartiskhet, som inte bara ingår i allmänt vedertagna definitioner av public service utan som regleras genom en uttrycklig bestämmelse i sändningstillstånden för programbolagen.

Grunden för detta finns i politiska beslut fattade i Sveriges riksdag. Riksdagen har exempelvis uttalat att ”saklighet, öppenhet och opartiskhet är centrala faktorer i programföretagens dagliga arbete för att upprätthålla public services oberoende och integritet” och att granskningen av programföretagens verksamhet därför ”måste garantera en rimlig balans mellan programföretagens oberoende respektive allmänhetens och det offentliga behov av insyn och kontroll”. Riksdagen har också uttalat att ”det är avgörande för programföretagen att de har ett högt förtroende hos allmänheten för att de ska kunna uppfylla sina uppdrag i allmänhetens tjänst”. Kritik om bristande opartiskhet handlar oftast om ett påstått ”vänsterperspektiv” i nyhetsförmedling och program. Det finns visst forskningsstöd för att politiska vänsteruppfattningar är vanligare hos medarbetare i public service-bolagen än hos befolkningen i stort. Men den relevanta frågan är inte vad journalister har för åsikter privat, utan med vilken grad av professionalitet de bedriver sitt arbete, det vill säga kvaliteten i den journalistiska produkten. Kompetenta journalister kan leverera en allsidig och opartisk journalistisk bevakning, alldeles oavsett egna sympatier eller egen bakgrund; det är själva kärnan i yrket. Att upprätthålla en hög standard i det redaktionella arbetet är en kritisk fråga för alla medier, men i synnerhet för public service mot bakgrund av sändningstillståndens särskilda krav på saklighet och opartiskhet.

Olika förtroendemätningar visar att det finns ett högt och stabilt förtroende för både SVT och SR i den svenska befolkningen i stort. Enligt SOM-institutet, som gör årliga undersökningar, var förtroendesiffran 2020 för befolkningen i stort 81 procent. Samtidigt är förtroendet något lägre än snittet hos M- och KD-väljare, även om förtroendet har gått upp de senaste åren (för M-väljare från 73 procent 2018 till 77 procent 2020). Det som framför allt sticker ut är det påtagligt lägre förtroende som finns bland SD-väljare (64 procent 2020).

Medieakademins förtroendebarmeter slog i år fast att SR har högst förtroende av alla medieföretag. Samtidigt tittade akademien för första gången på frågan om hur väljarna placerar mediernas nyhetsbevakning på en politisk höger-vänsterskala. När det gäller SVT och SR svarade en klar majoritet, 59 respektive 61 procent, ”varken till höger eller vänster”. 2 procent uppgav att SR och SVT ligger något eller klart till höger i sin nyhetsbevakning. 38 procent uppgav att SR och 39 procent att SVT ligger något eller klart till vänster. Det betyder förstås inte att det faktiskt är på det sättet. Men redan om en så stor andel upplever saken så, är det något som rimligen bör tas på allvar, främst av programbolagen själva.

För ett par år sedan publicerade Näringslivets medieinstitut (NMI) två granskningar av granskningsnämndens beslut som rörde SR och SVT. Slutsatsen som drogs var att de ärenden där inslag fällt eller kritiserats för bristande opartiskhet hade en tydlig slagsida åt GAL-värderingar (gröna, alternativa och libertära). Samtidigt hävdade kritiker att

källmaterialet var alltför begränsat för att dra några generella slutsatser om programmen i SR och SVT.

Uppdraget att granska om innehållet i radio- och tv-program följer de föreskrifter och villkor som finns för sändningarna, samt att årligen bedöma om programföretagen har uppfyllt sina public service-uppdrag, ligger alltså hos granskningsnämnden, som är ett särskilt beslutande organ inom Myndigheten för press, radio och tv.

Förra året granskade Riksrevisionen (RRV) granskningsnämndens granskning av public service, både vad gäller prövningen av enskilda ärenden och de årliga bedömningarna av programföretagens s.k. public service-redovisningar. RRV:s övergripande slutsats var att granskningsnämndens granskning fungerar på ett i stort sett ändamålsenligt sätt. RRV menade att den lever upp till höga krav på effektivitet och öppenhet, och bidrar till en god regelefterlevnad hos programföretagen.

RRV bedömde att programföretagen tar granskningsnämndens beslut på stort allvar, och att besluten får bra genomslag i deras verksamhet. Vidare slog RRV fast att programföretagen lägger ned ett stort arbete varje år på att producera genomarbetade och tydliga public service-redovisningar.

Allt detta är en bra grund för framtiden. Men det hindrar inte att det finns mer att göra. RRV pekar i sin granskning på en rad nödvändiga förbättringar i granskningsnämndens verksamhet inom ramen för dagens uppdrag, bl.a. tydligare motiveringar också av friande beslut och mer aktuella praxissamlingar. Vi moderater vill i linje med det lägga till att granskningsnämnden bör göra sina beslut och praxissamlingar tillgängliga på sin webbplats – där brister det idag. Alla åtgärder av detta slag är viktiga för att kravet på saklighet och opartiskhet ska vara enkelt att förstå och ta till sig för medborgarna, och därmed i förlängningen för förtroendet för public service.

Som RRV konstaterar bygger dagens granskning av radio- och tv-program i huvudsak på anmälningar från allmänheten. Det är ett omistligt inslag även i framtidens granskning och uppföljning av public service. Likafullt är det en brist att granskningsnämndens arbete, utöver programbolagens egna redovisningar, uteslutande tar sin utgångspunkt i initiativ från enskilda. Vi moderater ser ett behov av att i framtiden få till stånd helhetsgranskningar som kan belysa hur bolagen i sitt samlade programutbud uppfyller ambitionen om saklighet, opartiskhet och allsidighet.

Granskningsnämndens uppdrag bör därför kompletteras med uppgiften att inhämta regelbundna helhetsgranskningar av programverksamheten, som bör göras av fristående, vetenskapligt förankrade parter, såsom fristående forskare eller akademiska institutioner. Vi ser även att programbolagen själva skulle kunna vara beställare av sådana helhetsgranskningar. Detta som ett led i uppgiften att stödja både kvalitetsarbetet i den egna programverksamheten och, som beskrivs ovan, framtagandet av beslutsunderlag för anslagsprocessen.

Det finns också skäl att överväga om det bör införas mer kraftfulla sanktioner särskilt riktade mot public service för överträdelser av kravet på opartiskhet och saklighet i sändningstillståndet. Den sanktionsmöjlighet som skulle ligga närmast till hands är någon form av straffavgift eller sanktionsavgift.

Public service är unikt med sina politiskt beslutade sändningstillstånd, kravet på saklighet och opartiskhet, skattefinansieringen och så vidare. Den närmsta relevanta jämförelsen på det privata området är den oberoende pressen. Den är till stor del underkastad det frivilliga pressetiska sanktionssystemet, men är inte underkastad några hot om sanktionsavgifter (om man inte räknar den förhållandevis blygsamma ”expeditionsavgiften”

som följer med en fällning i MEN). Detta talar delvis emot att sanktionera opartiskhets- och saklighetskravet med hjälp av straffavgifter.

Men till bilden hör också att det sedan 1996 i radio- och tv-lagen finns regler om s.k. ”särskild avgift” för public service-bolagen om de bryter mot vissa villkor i sändningstillståndet. Public service-bolagen kan tvingas betalas en avgift på upp till fem miljoner kronor om de bryter mot exempelvis sändningstillståndets bestämmelser om sponsring, annonsering, produktplacering eller otillbörligt gynnande av kommersiella intressen. Frågan om påförande av sådan särskild avgift prövas av Förvaltningsrätten i Stockholm på ansökan av granskningsnämnden.

Sanktionsavgifter kopplade till sändningstillståndet är alltså i och för sig inte en främmande fågel i lagstiftningen runt public service. Det kan framstå som inkonsekvent att bestämmelserna i sändningstillståndet om opartiskhet och saklighet inte ska ges samma skärpa som andra bestämmelser. Att avgiftssanktionera opartiskhets- och saklighetskravet skulle också inskräpa betydelsen inte minst ur demokratisk synvinkel av att radion och teven ”i allmänhetens tjänst” lever upp till dessa krav.

Å andra sidan är opartiskhets- och saklighetskravet av kvalitativt annat slag än vissa andra bestämmelser i sändningstillståndet. Vad som är ”partiskt” eller ”osakligt” är närmast per definition en bredare och ibland politisk bedömningsfråga. En särskild avgift kopplat till opartiskhets- och saklighetskravet skulle, i likhet med den ordning för den särskilda avgift som redan finns i radio- och tv-lagen, prövas av domstol.

Det kan uppfattas som känsligt att överlämna bedömningen av vad som är opartiskt och sakligt till en domstol. Granskningsnämnden är visserligen, precis som domstolarna, ett från riksdag och regering självständigt organ, och ordföranden i nämnden ska vara eller ha varit domare. Men sannolikt är den prövning som granskningsnämnden gör i frågor om opartiskhet och saklighet, på gott och ont, mer allsidig och flexibel än den prövning som en domstol skulle kunna eller våga göra. Det är t.ex. långt ifrån säkert att domstolsprövning skulle leda till fler ”fällningar” för brott mot opartiskhets- och saklighetskravet.

Vi moderater ser att det finns goda skäl som talar i båda riktningar i fråga om att brott mot opartiskhets- och saklighetskravet bör sanktioneras med en särskild avgift. Regeringen bör tillstålla en utredning som ges i uppdrag att överväga om särskild avgift enligt radio- och tv-lagen även ska kunna påföras för brott mot sändningstillståndets bestämmelser om opartiskhet och saklighet.

Ett starkt försvar mot påverkan av media

En särskild risk i det nya landskapet är påverkansaktiviteter från främmande makter som saknar respekt för demokratins spelregler. Försöken att påverka val i USA, Frankrike och Storbritannien genom desinformation och falska avsändare från rysk sida är väl bevisade och kända. FOI har också kunnat konstatera att påverkansoperationer varit omfattande mot Sverige och att det regelmässigt sker attacker från framförallt Ryssland, Kina och Iran. Under senare år har svenska nyhetsredaktioner också utsatts för regelbundna hot och påtryckningar i sitt redaktionella arbete från kinesiska regeringsrepresentanter.

Det finns skäl att anta att attackerna mot vårt samhälle och demokrati från auktoritära och antagonistiska regimer kommer att öka och bli alltmer sofistikerade. Utmaningen blir inte mindre av att sociala plattformar och nättjänster i allt större utsträckning kommer att ha sitt ursprung i Kina, och därmed vara underställd den kinesiska regimens intressen.

Påverkansaktiviteterna är ett slags digital krigföring mot det öppna samhället och vårt lands suveränitet och måste också bemötas som ett sådant. Vi måste rusta oss för ett ständigt pågående informationskrig i syfte att försvaga och skada vårt land och det öppna samhället. Det innebär att vårt digitala försvar, liksom vårt samarbete med andra demokratier i EU och Nato kring digitalt försvar, måste stärkas.

Den nya myndigheten för psykologiskt försvar och det myndighetsövergripande centret för cybersäkerhet, där Moderaterna varit drivande, är mot den bakgrunden viktiga. Dröjsmålet i att dessa båda kommit i full drift är allvarligt eftersom dessa problem är tilltagande.

De flesta förslag för att skapa ordning och hyfs på nätet har nackdelen av att vara tvåeggade svärd. I längden finns det inget bättre skydd mot påverkanskampanjer, liksom mot desinformation och ryktesspridning, än kritiska, orienterade och medvetna konsumenter och medborgare.

Det finns grund för att vara optimist i det avseendet. För ett par decennier sedan befarade många att reklam i radio och tv skulle lura konsumenter och skada barn. Motsvarande oro framfördes när videobandspelarna, spelkonsolerna och många andra förändringar gjort sitt intåg. I alla dessa fall har det visat sig att människors förmåga till kritiskt och självständigt tänkande har underskattats. Inte minst de yngre som vuxit upp med reklam i tv, har en sunt distanserad hållning till reklamens lockrop. På samma sätt finns det idag en växande medvetenhet om förekomsten av desinformation på nätet och att allt du lägger ut och berättar om dig själv också kan bli värdefulla data för andra.

Därför måste insatserna i vårt digitala försvar inriktas på kunskapspridning och på att öka medvetenheten hos allmänheten och därmed vaccinera det öppna samhället mot desinformation och påverkan. De sociala plattformarna, liksom den digitala Försvarsmakten måste, i motsats till vad som ofta är tradition hos den konventionella, använda öppenhet och transparens kring påverkanskampanjer, desinformation och hur algoritmer kan utnyttjas, som sitt vapen. Bara så kan medborgarnas medvetenhet komma ifatt attackerna.

Skydd för skapande och skydd mot förtal

Strömmade tjänster för rörliga medier har snabbt vunnit terräng. Idag har ett genomsnittligt svenskt hushåll ett abonnemang på mer än en strömningstjänst. I pressens fall har omställningen varit ännu större. Sökmotorer och sociala medier har tagit en allt större del av annonskakan – idag beräknas 70 procent av de nya annonsinvesteringarna gå till Google, Facebook och motsvarande tjänster – och har därmed ryckt undan grunden för dagspressens traditionella affärsmodell där annonsintäkterna är den huvudsakliga intäktskällan. Därtill har samma aktörer kunnat dra nytta av pressens produkt – det journalistiskt producerade innehållet – för att öka dragningskraften till sin egen produkt, oftast utan ersättning. Resultatet har blivit en snabb utslagning av dagspress och en utmanande omställning för de som finns kvar. EU:s upphovsrättsdirektiv som syftar till en harmonisering av upphovsrätten öppnar bl.a. upp för ersättning till mediebolag och publicister. Att medier kan få betalt för sitt innehåll är betydelsefullt, samtidigt är det av stor betydelse att regleringen inte stryper informationsflödet på nätet.

Ytterligare en betydelsefull fråga som adresseras av många mediehus rör hur redaktionellt innehåll – det vill säga innehåll som en publicist valt att publicera – bör värnas från att bli nedplockat av sociala plattformar när dessa menar att innehållet bryter mot deras användarvillkor. Frågan om särskilda regler för redaktionellt innehåll som

publiceras på plattformarna kompliceras exempelvis av att EU inte har något gemensamt medieetiskt system eller regler för vad som ska klassas som redaktionellt innehåll. Gränsdragningarna kan således bli svåra.

För pressen är utmaningen att hitta en ny affärsmodell där läsarnas betalning för innehåll också blir den huvudsakliga intäktskällan. Att läsaren, och inte annonsören, också blir kunden är ingen osund utveckling. Samtidigt är omställningen och förändringen av förutsättningar så dramatisk att de flesta dagstidningsföretag behöver stöd för att klara omställningen.

Detta leder till de slutsatser om mediestödets existens och utformning som berörts närmare ovan. Men det innebär också att om innehållsproducenter – såsom dagspress – och innehållsdistributörer – såsom sociala plattformar – ska kunna konkurrera på rättvisa villkor, så måste det unika innehållet och dess producenter få ett starkare lagligt skydd. Och bättre än förslag om särskilda digitalskatter är att de sociala nätverken träffar avtal med de innehållsproducenter vars material man använder, precis såsom lättillgängliga tjänster för strömmad film och musik har reducerat problemen med piratnedladdningar.

Upphovsrättsskyddet har traditionellt framförallt betraktats som en fråga om att skydda konstnärer, artister, författare och andra enskilda kulturskapares rätt till frukterna av sitt värv. Det är viktigt. Men i den digitala världen är immateriella tillgångar också allt oftare det viktigaste kapitalet för företagen, vare sig det handlar om varumärken, kundrelationer eller journalistiskt originalmaterial. En viktig del av att skapa en gemensam digital marknad i Europa är därför ett starkare skydd för upphovsrätten som också omfattar juridiska personers rätt att skydda sitt material och få ersättning för om det återanvänds.

SNS demokrati rapport 2021 undersöker den politiska polariseringen i Sverige – och kommer till slutsatsen att polariseringen överlag inte är större idag än tidigare, även om de politiska konflikterna handlar om delvis andra frågor idag än tidigare.

Samtidigt upplever de flesta nog att nätet inte bara givit möjligheter till utbyte av tankar, idéer och åsikter utan har också bidragit till att i varje fall tydliggöra polariseringen av åsikter och till att hat, hot, falsarier och stötande innehåll vunnit vidare spridning. Det finns också stöd för att journalister är mer utsatta idag än tidigare. Avarterna är väl beskrivna och diskuterade, inte minst i traditionella medier. Förslagen till lösning är däremot färre, och de som framförs har ofta en baksida i form av censur och begränsningar av åsikts- och yttrandefriheten som inte är acceptabla.

Hat, hot, förtal, rykten och lögnery har alltid förekommit när människors åsikter möts. Det nya i den digitala miljön är att spridningen är så mycket större. Byskvallret når långt bortom bygränsen, ett förlupet ord kan få evigt liv och skadorna på enskilda och samhällsklimatet är därmed också så mycket större. Detta måste lagstiftning och rättspraxis kring enskildas rätt till upprättelse och skadestånd ta hänsyn till i större utsträckning än vad som hittills varit fallet. Såväl lagstiftning som påföljder och skadeståndsbelopp behöver skärpas.

Vad gäller ärekränkingsbrotten är huvudregeln i svensk rätt att de är så kallade målsägandebrott, det vill säga att de inte får åtalas av allmän åklagare. Det finns möjlighet till undantag där allmänt åtal kan väckas. Men huvudregeln är att den som anser sig ha blivit utsatt för brott måste driva fallet själv som enskilt åtal, och det är sällsynt att det sker. Hindren handlar om kunskap, resurser, risk för rättegångskostnader och så vidare. Detta är särskilt ovälkommet i den digitala tidsåldern där fler exponeras och övertrampen är många. Vi moderater ser att den enskildes möjligheter att få sådana fall

prövade bör stärkas. En väg är att se över hindren för enskilda att själva driva sina fall, exempelvis genom att dagens regler ändras så att den enskilde i framtiden aldrig ska behöva stå för mer än sina egna rättegångskostnader även om man förlorar, om man hade skäl att driva sitt fall.

Viktor Wärnick (M)

Annicka Engblom (M)

Ann-Britt Åsebol (M)

John Weinerhall (M)

Magnus Stuart (M)

Ulrika Jörgensen (M)

Marie-Louise Hänel Sandström (M)